

qui causam dedit, habet vim interdicti particularis personalis, ut supra diximus.

8. *Ratio in contrarium.* — *Quorundam responsio.* — *Excluditur.* — In contrarium vero urget dictum cap. Nuper, de Sententia excomm., ubi absolutio excommunicationis non reservata censetur concessa non solum Episcopo, sed etiam proprio sacerdoti; ergo idem dicendum est de absolutione interdicti personalis particularis; nam hæc duæ censuræ quoad hæc æquiparantur, juxta Glossam in cap. Præsenti, verb. *Generaliter*, de Sent. excom., in 6. Respondent aliqui, non esse parem rationem, quia excommunicatio impedit sacramentalem absolutionem; et ideo, quando reservata non est, committitur illi, qui potest sacramentaliter absolvere, ut possit suum munus exercere et subditum curare. At vero interdictum non impedit receptionem sacramenti pœnitentiæ, maxime post cap. Alma, et ideo absolutio a tali interdicto non est per se prævia ad absolutionem sacramentalem; ac propterea non est, cur cuiuscumque ordinario confessori concedatur. Hæc tamen differentia, licet in generali interdicto habere posset locum, non tamen in particulari, quia hoc interdum etiam impedit absolutionem sacramentalem, ut supra suo loco notavimus ex ipsomet cap. Alma; ergo potius hinc confirmatur æquiparatio interdicti cum excommunicatione, quæ cum favorabilis sit, extendenda est. Præsertim, quia non tam est consideranda materialis illa censura, ut sic dicam, de qua Pontifex ibi loquitur, quam formalis ratio et intentio illorum verborum: *Quia tamen conditor canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso aliis concessisse videtur*, ubi illud relativum, *ejus*, non refert excommunicationem, sed juris sententiam, qua aliquis ligatur, quæ in interdicto etiam locum habet. Et præterea si sub his verbis non comprehenditur interdictum particulare personale, neque etiam comprehendetur cum proportione interdictum locale, vel personale generale; atque ita non poterit Episcopus relaxare aliquod interdictum jure Pontificio latum, etiam si reservatum non sit, quod est contra sententiam communem, ut videre est apud Sylvestrum, *Interdictum*, 3, quæst. 10, et alios Summistas, et Soto.

9. *Interdictum particulare personale non reservatum tolli potest a sacerdote a quo potest excommunicatio.* — Propter has ergo posteriores rationes, quamvis dicti auctores

absolute dicant, solum Episcopum vel Prælatum participantem jurisdictionem ejus posse absolvere ab interdicto jure lato, nihilominus probabilius censeo hoc interdictum particulare personale, si reservatum non sit, ab eodem sacerdote tolli posse, a quo potest auferri excommunicatio juris non reservata, dummodo sit propter contumaciam latum, ut diximus. Item necesse est, ut causa interdicti tollatur, et sufficiens satisfactio fiat, vel cautio detur, juxta dicta de excommunicatione.

10. *Respondetur ad rationem dubitandi.* — *Satisfit superiori objectioni.* — Ratio vero dubitandi in contrarium posita facile solvitur negando similitudinem rationis, propter differentiam insinuatam, quod interdictum generale non excludit innocentes a receptione sacramenti pœnitentiæ. Dices: quod hoc ita sit jure novo, tamen juxta antiquum excluderentur; decisio autem cap. Nuper, antiquior est, quam concessio cap. Alma, et ideo per jus antiquum interpretanda est. Sit ergo alia ratio, quia interdictum generale, licet comparatum ad personam innocentem, videatur levius, seu relaxatione dignius, tamen in se ac simpliciter gravius est; et, quia per se primo non respicit privatas personas, sed corpus commune, ideo ejus relaxatio superiorem requirit potestatem; quia vero a singulis personis auferri non potest, nisi in se, ac simpliciter tollatur, inde fit, ut, etiam respectu cujuscumque particularis personæ difficilius tollatur, quam particulare interdictum. Nec refert, quod propter propriam culpam latum sit; nam propterea requirimus, ut culpa tollatur, et satisfactio exhibeatur. Neque etiam admittimus hoc posse extendi (ut in quadam confirmatione inferebatur) ad eum qui causam dedit interdicto generali, sive personali, sive locali; is enim absolvi non potest, nisi ab eo, a quo tale interdictum simpliciter tolli potest, quia, licet respectu illius personæ, quasi eminenter habeat virtutem et efficaciam interdicti particularis personalis, tamen simpliciter ac formaliter est majus illo; ac propterea auferri non potest ab inferiori sacerdote, sed solum ab Episcopo.

SECTIO III.

Quæ forma servanda in relaxando interdicto.

1. *De substantiali forma.* — *De accidentali forma.* — Quod attinet ad substantialem for-

mam hujus revocationis, nulla sunt verba determinata, sed illa sufficiunt et necessaria sunt, quæ voluntatem tollendi illud in habente potestatem significant, ut omnes Summistæ, et Doctores docent. Qui tamen aiunt aliqua verba esse necessaria, nec sufficere alia signa, per facta, vel aliquid hujusmodi, quod commune est aliis censuris; tamen cum eadem limitatione id accipiendum censeo; facta enim vel similia signa per se sumpta non sufficiunt; tamen si conjungantur aliquibus verbis, cum illis possunt complere perfectam significationem, satisque expressam, ut absolutio habeat effectum. Communis casus, seu exemplum est: nam, si Episcopus non servet interdictum a se latum, id satis non est, ut censeatur auferre interdictum, argumento c. Cum desideres, de Sent. excom., quia illa absolutio nullo modo est verbalis; et ideo solum Summo Pontifici licet illo modo revocare censuram, quia non est astrictus ordinario juri. At vero, si talis Episcopus dicat, intentionis suæ esse interdictum relaxare, cum primum illud non servaverit, illud satis erit ad relaxandum interdictum. Quod docuit Sylvester cum Calderino, *Interdictum*, 3, q. 9, et mihi placet (licet aliqui dubitent), quia licet factum illud per se non sufficiat, tamen, cum verbis conjunctum, est sufficiens signum, et dici potest verbalis relaxatio. Sicut, si per verba interrogaretur, an vellet interdictum relaxare, et annueret solis signis, satis in rigore esset, quantum spectat ad substantiam formæ, quamvis non directe faceret Episcopus utens his signis vel ambiguis, vel incertis. Quod vero attinet ad accidentalia, nullam specialem solemnitem invenio circa hoc a jure præscriptam; et ideo nihil hic addere oportet præter dicta de censuris in communi, et de suspensione. Advertit tamen Sylvester, *Interdictum*, 3, quæst. 8, in fine, et 9, in principio, revocationem interdicti debere fieri cum juramento, quod probat ex cap. Alma, ubi nihil de hoc in speciali habetur; et ideo servanda sunt, quæ in dictis locis, et tractando de excommunicatione adnotavimus.

2. *An in interdicto locum habeat absolutio ad cautelam.* — *Responsio.* — *Advertendum.* — Duo tamen hic addenda supersunt. Unum est, an in interdicto locum habeat relaxatio, seu absolutio ad cautelam, sicut in excommunicatione. Quod tractant Covarruvias, in cap. Alma, part. 2, § 2, num. 5, et Navarrus, in cap. Cum contingat, de Rescriptis, remed.

6, et juris interpretes, in cap. Præsenti, de Sentent. excomm., in 6. In quo textu habetur hujus quæstionis resolutio, quantum attinet ad interdictum generale loci; dicitur enim ibi, in hujusmodi interdicto, *non habere locum beneficium relaxationis ad cautelam*. Cujus ratio sufficiens est juris institutio, a qua hæc omnia maxime pendent; fortasse tamen propter gravitatem hujus censuræ, quæ valde publica est, voluit jus, ut quando nulla esse dicitur, debeat aut declarari nulla, aut simpliciter tolli. Addit vero Navarrus quamdam limitationem, videlicet, quando relaxatio petitur simpliciter ad instantiam partis, ob cujus culpam positum dicitur, præstita cautione de parendo juri, tunc relaxandum esse interdictum, antequam de justitia, vel nullitate constet. Quod probat ex decisionibus Rotæ, et aliis auctoribus, et ex cap. Qua fronte, de Appellat., quod, mea sententia, non multum probat, quia in illo est sermo de interdicto personali, non de locali generali. Sed in ea re usum, et communem sententiam Jurisperitorum servandam censeo; existimo autem eos non loqui de propria relaxatione ad cautelam, sed de absoluta relaxatione, quæ tunc fieri debet ad instantiam partis, sicut in simili casu, præstita cautione, absolutio etiam ab excommunicatione simpliciter danda est, juxta cap. Cum contingat, de Offic. delegat. Adverto tamen non satis esse, ut cautionem, vel satisfactionem offerant illi, qui fuerunt veluti secundaria causa interdicti per auxilium, favorem, vel aliquid hujusmodi, sed necessarium esse, ut principalis auctor hoc præstet; nam ad omnem relaxationem interdicti hoc requiritur, ut colligitur ex cap. Alma, et notavit Sylvester, *Interdictum*, 3, quæst. ult.

3. *Absolutio ad cautelam habet locum in omni interdicto, excepto generali loci.* — De aliis vero interdictis non invenio in jure definitionem adeo expressam; ex dict. autem cap. Præsenti, per argumentum ab speciali colligere licet, in omnibus aliis interdictis locum habere beneficium relaxationis ad cautelam. Non enim sine causa additum est ibi verbum illud, *Generaliter in civitates, castra, etc.*; positum ergo est ad excludendum interdictum particulare locale, ut Covarruvias notat ex decisione Rotæ, et ex pluribus auctoribus, qui de interdicto particulari loci loquuntur. Et ratio est, quia hoc beneficium communiter conceditur in quacumque censura; ergo, ubi specialiter non negatur, con-

cessum manet. Quæ ratio æqualiter procedit in interdicto personali particulari; de quo videtur clarius loqui Navarrus; id tamen expresse tenet Sylvester, *Interdictum*, 3, q. 9, et Angelus, *Interdictum*, 8, num. 9, qui alios auctores referunt. Et addunt congruentiam, quia hoc interdictum privat receptione sacramentorum, in quo assimilatur excommunicationi; et ideo debet etiam in illo modo relaxationis assimilari. Et ad hoc confirmandum est optimum dict. cap. Qua fronte, præsertim in versiculo ultimo, scilicet: *De his etiam, qui conqueruntur se irrationabiliter excommunicationi, vel interdicto suppositos, illud idem dicimus* (scilicet esse absolvendos), *etiamsi ii, qui hujusmodi protulerunt sententiam* (utique tam interdicti quam excommunicationis), *ad Sedem Apostolicam duxerunt appellandum*. Hoc ipsum confirmari potest ex cap. Venerabilis, de Sentent. excommunic., ubi sententia suspensionis dicitur relaxari ad cautelam, quod tamen frequentius expedire potest in interdicto personali particulari.

4. De interdicto autem generali personali dicti auctores nihil expresse dicunt; quin potius Sylvester, Angelus, Navarr. et Covarruvias absolute dicunt, interdictum generale non posse hoc modo relaxari, sine distinctione de personali, vel locali. Quia vero in dict. cap. Præsenti, sermo est tantum de locali interdicto, dicendum est, ex vi illius textus non negari beneficium relaxationis ad cautelam in interdicto personali etiam generali, quia, cum denegatio hujus beneficii favorem non contineat, sed potius rigorem, ultra vim verborum extendenda non est. Quod si ex vi illius textus non negatur, non video cur neganda sit ex vi juris, nisi forte praxis, et consuetudo aliud habeat; nam illa est optima legum interpretis, et interdum illas extendit propter paritatem rationis, quæ fortasse videbitur esse inter generale interdictum personale et locale.

5. *Interdictum post ejus sententiam latam non suspenditur per appellationem.* — Omne interdictum potest suspendi ab illo qui illud tulit. — Satisfit argumento Panormitani in contrarium. — Ultimum dubium est, an interdictum suspendi possit. In quo nonnulla sunt certa. Unum est, interdictum non suspendi per appellationem interpositam post latam interdicti sententiam. Ita enim expresse cavetur in cap. Is cui, de Sentent. excomm., ubi in hoc interdictum excommunicationi

æquiparatur; ubi est sermo de suspensione ab ingressu Ecclesiæ, quæ, ut sæpe dixi, est interdictum quoddam; eadem autem ratio est de quolibet alio interdicto. In cap. autem Ad hæc quoniam, de Appellat., absolute idem dicitur de quolibet interdicto. Secundo est certum, interdictum generale, tam locale quam personale, et interdictum etiam locale particulare suspendi posse ad tempus, vel simpliciter, vel quoad aliquem effectum, ab eo qui illud tulit. Ita docent communiter Canonistæ in dict. cap. Ad hæc. Quos refert, et sequitur Covarruv., in cap. Alma, part. 2, § 2, num. 4, contra Abbatem, et Decium, quos ibidem refert; quanquam Abbas fateatur hanc sententiam in praxi servari posse. Eandem tenuit Navarr., cap. 27, num. 165, ubi idem dicit de excommunicatione, et in hanc sententiam allegat Decium. Tenet etiam Sylvester, *Interdictum*, 3, quæst. 8, qui citat Innocentium, et Hostiensem. Idem Angelus, *Interdictum*, 8, num. 3, qui refert alios, et quædam jura, scilicet, cap. Ad hæc, 3, et cap. Directe, et cap. Præterea, de Appell., quæ nihil omnino ad rem præsentem faciunt. Melius id probatur ex cap. Dilectis, de Appel., ibi, *cujus effectum ad tempus duxerat suspendendum*; et significat Pontifex tam validam esse illam suspensionem, ut, si durante tempore suspensionis appellatio interponatur ad Summum Pontificem, non possit ulterius iudex ad pristinum statum sententiam revocare, ita ut effectum exequatur. Sed hæc quæstio a Panormitano, et aliis auctoribus citatis late disputatur, qui varie textum illum exponunt, quæ ad nos nunc non pertinet. Fundamentum enim hujus sententiæ non est quia per aliquod jus hoc specialiter conceditur, sed quia nullo jure prohibetur; nam hoc ipso tota sententia, et effectus censuræ pendet ex voluntate ferentis; ergo sicut potest simpliciter eam auferre, ita potest ad tempus suspendere. Unde non est efficax Panormitani argumentum, quia non minus est efficax appellatio interposita, quam voluntas ferentis. Si ergo appellatio non suspendit; nec iudex potest suspendere. Respondetur enim, supposito jure positivo, non esse ita efficacem appellationem, sicut voluntatem iudicis, quia de appellatione habemus expressam prohibitionem, non vero de iudice.

6. *Evasio.* — *Eluditur.* — *Episcopus suspendere nequit interdictum ab homine a Papa positum.* — Sed aiunt: quamvis in voluntate iudicis sit ferre sententiam censuræ, tamen,

illa lata, non est in voluntate ejus impedire executionem; ergo non potest illam suspendere, sed necesse est, ut vel illam revocet, vel quod illa habeat effectum suum, quia sententia censuræ secum affert executionem, cap. Pastoralis, § Verum, de Appellat. Respondetur: quamvis sententia censuræ in hoc sensu secum afferat executionem, quod per se ipsa, absque alio medio instrumento, seu executore, efficax est ad inducendum suum effectum, nihilominus in hac ipsa actuali executione pendet ex voluntate ferentis, et ideo per illam potest suspendi quoad actualem effectum. Et propterea diximus, hanc suspensionem fieri posse ab eo, qui eam tulit, quia inferior hoc non potest, cum non habeat jurisdictionem, nec ab illo pendeat effectus sententiæ, vel voluntatis superioris. Unde inferunt Sylvest. et alii, Episcopum non posse suspendere interdictum a Summo Pontifice positum; quod verum est de interdicto ab homine, vel reservato; nam, si fit a jure Pontificio absque reservatione, videtur posse suspendi ab Episcopo ex legitima causa ex commissione illi facta eodem jure ad relaxandum tale interdictum, ut supra vidimus. Unde hæc videtur generalis regula, eum posse suspendere interdictum, qui potest auferre, nam uterque actus ex eadem potestate nascitur.

7. *An interdictum personale speciale possit suspendi.* — Atque hæc omnia communia sunt tribus interdictis supra numeratis, respectu earum personarum, quæ sine culpa sua interdicto ligantur, vel ad illud servandum obligantur; nam eadem est quoad hæc de omnibus ratio. Quoad eas vero personas, quæ causam interdicti dederunt, magis æquiparantur hæc interdicta cum interdicto personali particulari, de quo est major dubitatio an possit suspendi. Nam Sylvest. supra negat tale interdictum posse suspendi, nisi per solum Summum Pontificem, nam ille, inquit, dispensare in hoc potest, cum sit juris humani; imo addit, si adhuc duret culpa, pro qua latum est interdictum, non posse Pontificem dispensare quantum ad celebrationem, sed solum quoad alia.

8. *Respondetur affirmative.* — *Notandum.* — Verius tamen est, etiam hoc interdictum posse suspendi ab eo, qui illud tulit. Quod a fortiori sentit Navarr., cum idem de excommunicatione asserat, et expresse id docet Covarr. Et ratio est eadem, quæ de aliis interdictis, quia hoc nullo jure prohibetur, et

alioqui veluti ex natura rei effectus sententiæ pendet ex voluntate ferentis. Quare nulla ad hoc requiritur juris dispensatio, quæ Summo Pontifici reservata sit; quia hic non agimus de privilegio perpetuo celebrandi, aut participandi divina tempore interdicti, quod Summus Pontifex solus concedere potest; sed de suspensione alicujus effectus, qui a voluntate ferentis pendet. Quocirca, non solum potest suspendi hoc interdictum postquam quis a contumacia recessit, tunc enim potius tollendum est, sed etiam ea durante, quia sæpe possunt occurrere rationabiles causæ ad hujusmodi suspensionem faciendam, ut per se patet. Neque solum quoad alios effectus, sed etiam quoad celebrationem Missæ potest hujusmodi interdictum suspendi, non quia per hoc concedatur, ut sine peccato celebret qui est in peccato; sed solum ut talis suspensio efficiat, ne per Ecclesiam specialiter prohibitus, seu interdictus sit. Quo etiam fiet (quod Sylvest. non advertit) ut, licet fortasse peccet celebrando, non tamen irregularis fiat, quia pro tunc non agit contra censuram. Poterit etiam contingere, ut non peccet, si coram Deo sit bene dispositus, et ab iniquitate recessit, quamvis apud Ecclesiam nondum satisfacere potuerit.

9. *Occurritur objectioni.* — Hic vero se offerebat objectio, quia hoc interdictum personale, et excommunicatio æquiparantur; sed excommunicatio non potest suspendi; ergo neque hoc interdictum. Ad quam Navarrus respondet negando minorem. Sed quia opposita est communis sententia, et magis consentanea juri, ut supra vidimus, negamus has censuras æquiparari in omnibus et specialiter in hoc, quia jura significant id esse speciale in excommunicatione, cap. Cum desideres, de Sentent. excommunicationis, cum aliis; nam excommunicatio acerbior est pœna, et quoad hanc partem magis odiosa; et ideo volunt jura, ut vel omnino auferatur, vel omnino suum effectum habeat.

DISPUTATIO XXXIX.

DE CESSATIONE A DIVINIS.

Inter spirituales pœnas, et inter alia remedia, quibus Ecclesia uti solet ad corripiendos filios inobedientes, et contumaces, una est, quæ cessatio a divinis appellatur, ut constat ex juribus, quæ inferius referemus, et ex quotidiano usu Ecclesiæ. Unde non est quod